

ETKİLİ EYLEME TARAF OLAN MAĞDUR VE SANIKLARA YÖNELİK SOSYAL DEĞERLENDİRME

Social Evaluation of Accused and Victims of Assault and Battery

Bora BÜKEN *, Yasemin GÜNAY *, İsmail BİRİNCİOĞLU *, Ufuk KATKICI **

Büken B, Günay Y, Birincioğlu İ, Katkıcı U. Etkili Eyleme Taraf Olan Mağdur ve Sanıklara Yönelik Sosyal değerlendirme. Adli Tıp Bülteni 1997; 2(3): 131-4.

ÖZET

Bu çalışmada 15 Haziran - 15 Aralık 1995 tarihleri arasındaki 6 aylık sürede Adli Tıp Kurumu Sivas Şube Müdürlüğü'ne "etkili eylem" nedeniyle adli rapor düzenlenmesi için yansıyan 306 olay nedeniyle başvuran mağdurlara uygulanan anket sonucu elde edilen mağdur ve sanık konumundaki kişilerin demografik özelliklerine ışık tutacak veriler değerlendirilmiştir.

Mağdur ve sanıkların yaş dağılımı karşılaştırıldığında her iki grubun da en sık 20-29 yaş grubunda yer aldıkları; mağdurların % 81.3'ü, sanıkların % 89.1'inin erkek olduğu; mağdurların % 47.4'ü, sanıkların % 51.9'unun ilköğretim ve altında eğitim düzeyinin olduğu; mağdurların % 34.6'sı, sanıkların % 27.9'unun işsiz veya ev kadını oldukları saptanmıştır. Olguların % 46.7 sinde araç kullanmadan, % 30.7'sinde araç kullanılarak künt travma uygulandığı; başvuruya neden olan olayın % 48.3 oranında yol veya sokakta, % 31.4 oranında ev veya apartman içinde meydana geldiği; % 59.4 olguda olaya ikiden fazla kişinin katıldığı; % 30.0 olguda mağdur ve sanığın birbirlerini önceden tanımadıkları. % 21.3'ünde olayın akrabalar arasında meydana geldiği, % 6.7 sinde ise eşler arasında gerçekleştiği belirlenmiştir. Olay nedenini en sık maddi konular ve hakaret oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Etkili eylem, mağdur, sanık, demografik bulgular.

SUMMARY

In this study demographic findings obtained from a survey among 306 victims of assault and battery who were referred in the Department of the Council of Forensic Medicine in the municipality of Sivas between June 15 and December 15, 1995, are presented.

Comparing the age distribution of both the victims and accused, the two groups were most frequently represented in the 3rd decade. Males accounted for 81.3 % of the victims and 89.1 % of the accused. Educational level was primary school and below in 47.4 % of the victims and 51.9 % of the accused, respectively. 34.6 % of the victims and 27.9 % of the accused were unemployed or housewives. In 46.7 % there was infliction of blunt trauma without using an instrument, while the ratio was 30.7 % in cases which an instrument was used for trauma infliction. The assault took place in 48.3 % of the cases in common places and in 31.4 % in domestic locations. In 59.4 % of the cases more than two persons participated in the assault; and victim and accused did not know each other in 30.0 % of the cases, whereas in 21.3 % the assault took place among relatives and in 6.7 % between married couples.

The most frequent motive was found to be financial problems and insult.

Key words: Assault and battery, victim, accused, demographic findings.

GİRİŞ

Günümüzde şiddet yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Şiddet, yalnızca çocukların aralarındaki sorunları çözme yöntemi olarak kalmamakta, ulusların bile başvurduğu bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumda ve dünyada basın ve yayın organları kabul edilemeyecek düzeyde şiddete odaklanmıştır. Bu da zaten sıklıkla karşılaştığımız fiziksel şiddet uygulanmasını daha da tırmandırmaktadır (1).

Etkili eylem sonucu meydana gelen yaralanmalar toplumun tüm kesimlerinde görülmekle birlikte sosyal, kültürel, etnik ve coğrafik özelliklerin şiddete başvurma sıklığında etkili olabileceği düşünülmektedir (1).

Literatürde kişilere yönelik saldırı olaylarının giderek arttığı bildirilmektedir. Ülkemizde de etkili eylem sonucu yaralanmalar trafik kazalarından sonra en sık görülen yaralanmalardır (2,3).

Kişilere karşı öldürme kastı olmaksızın uygulanan travmalar "etkili eylem" ya da yasadaki geçtiği şekliyle "müessir fiil" olarak tanımlanır. Etkili eylemi uygulayan kişi T.C.K.'nin 456. maddesine göre yargılanır. Eğer olayda T.C.K.'nin 457. maddesinde sayılan şartlardan biri varsa verilecek ceza belli oranlarda arttırılır (4).

Bu çalışmada, şiddete taraf olan mağdur ve sanık konumundaki kişilerin demografik özelliklerine ışık tutacak veriler elde edebilmek amacıyla bir anket uygulanmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Çalışmada 15 Haziran-15 Aralık 1995 tarihleri arasındaki 6 aylık sürede Adli Tıp Kurumu Sivas Şube Müdürlüğü'ne "etkili eylem" nedeniyle adli rapor düzenlenmesi için başvuran 306 olguya, mağdur ve sanık konumundaki kişilerin demografik özelliklerine ışık tutacak veriler elde edebilmek için bir anket uygulandı.

Anket sonucu elde edilen veriler IBM uyumlu bir kişisel bilgisayarda SPSS 6.1 paket programına yüklenildi. Mağdur ve sanıkların yaş dağılımı, cinsiyetleri, eği-

* Uzm.Dr., Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı.

** Doç.Dr., Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı.

Geliş Tarihi: 18.05.1996

Düzeltilme Tarihi: 01.05.1998

Kabul Tarihi: 04.05.1998

tim ve iş durumları, doğdukları ve yaşamakta oldukları yerleşim birimleri, yaralanmanın oluş şekli, olay yeri ve olaya katılan kişi sayısı, mağdur ve sanığın yakınlık dereceleri, mağdur ifadelerine göre olay nedenleri değerlendirildi.

BULGULAR

Mağdur erkeklerde yaş ortalaması 30.69 ± 12.07 olup, en küçük erkek mağdur 11 yaşında, en büyük erkek mağdur ise 72 yaşındadır. Mağdur kadınlarda yaş ortalaması 33.37 ± 12.73 olup, en küçük kadın mağdur 14 yaşında, en büyük kadın mağdur ise 16 yaşındadır.

Tablo 1: Mağdurların yaş ve cinse göre dağılımı

Yaş grupları	Kadın		Erkek		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
10 - 19	7	12.3	49	19.7	56	18.3
20 - 29	16	28.1	93	37.3	109	35.6
30 - 39	19	33.3	44	17.7	63	20.6
40 - 49	9	15.8	40	16.1	49	16.0
50 ve üstü	6	10.5	23	9.2	29	9.5
Toplam	57	100.0	249	100.0	306	100.0

Ki-kare: 8.12 P= 0.08

Sanık erkeklerin yaş ortalaması 30.63 ± 10.4 olup, en küçük erkek sanık 13 yaşında, en büyük erkek sanık 65 yaşındadır. Sanık kadınların yaş ortalaması 35.68 ± 9.3 olup, en küçük kadın sanık 18 yaşında, en büyük kadın sanık 55 yaşındadır.

Tablo 2: Sanıkların yaş ve cinse göre dağılımı

Yaş grupları*	Kadın		Erkek		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
10 - 19	1	3.6	32	14.6	33	13.4
20 - 29	6	21.4	83	37.9	89	36.0
30 - 39	9	32.1	57	26.0	66	26.7
40 - 49	10	35.7	36	16.5	46	18.6
50 ve üstü	2	7.2	11	5.0	13	5.3
Toplam	28	100.0	219	100.0	247	100.0

* 6 olguda sanık yok, 53 olguda (% 17.7) sanığın yaşı bilinmiyor.

Cinsiyet ayrımı yapılmaksızın mağdur ve sanıklarda 1. sırayı 20- 29 yaş grubu almaktadır. Yaş grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır.

7'si erkek, 1'i kız olmak üzere 8 mağdur (% 2.6) ile 4 erkek sanık (% 1.3) 14 yaşın altındadır.

Her iki tarafta yaşı bilinen 247 olgunun % 49.0'unda (121 kişi) sanığın yaşının büyük olduğu, % 45.3'ünde (112 kişi) mağdurun yaşının büyük olduğu, % 5.7'sinde tarafların aynı yaşta oldukları saptandı.

Olguların 248'inde (% 82.7) tarafların aynı cinsiyetten olduğu, 52'sinde (%17.3) farklı cinsiyetten olduğu saptandı.

Cinsler arasında mağdur ve sanık olma açısından anlamlı fark bulunmuştur (Ki-kare: 9.27, P= 0.002).

Mağdur ve sanıklarda cinse göre eğitim durumlarının dağılımı Tablo 3 ve 4' te gösterilmiştir. Her iki grupta eğitim düzeyi ilkökul ve altında olanlar 1.sırayı almaktadır. Mağdur ve sanıklar arasında eğitim düzeyi açısından

Tablo 3: Mağdurlarda cinse göre eğitim durumlarının dağılımı

Eğitim durumu	Erkek		Kadın		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
İlk ve altı	98	39.4	47	82.4	145	47.4
Ortaokul	39	15.7	5	8.8	44	14.4
Lise	93	37.3	5	8.8	98	32.0
Y.Okul	19	7.6	-	-	19	6.2
Toplam	249	100.0	57	100.0	306	100.0

Tablo 4: Sanıklarda cinse göre eğitim durumlarının dağılımı

Eğitim durumu*	Erkek		Kadın		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
İlk ve altı	87	46.5	24	88.9	111	51.9
Ortaokul	28	15.0	2	7.4	30	14.0
Lise	56	30.0	1	3.7	57	26.6
Y.Okul	16	8.5	-	-	16	7.5
Toplam	187	100.0	27	100.0	214	100.0

*86 olguda (28.7) sanığın eğitim durumu bilinmiyor.

anlamlı fark bulunmamıştır. (Ki-kare: 2.05, P= 0.56)

Mağdur ve sanıkların doğdukları ve olay sırasında oturdukları yerleşim birimi açısından aralarında anlamlı bir fark bulunmadı. Mağdurların % 89.5'i, sanıkların da % 89'unun il merkezinde oturdukları saptandı.

Tablo 5: Mağdur ve sanıkların çalışma durumlarına göre dağılımı

Çalışma durumu*	Mağdur		Sanık	
	s	%	s	%
Çalışmayan	106	34.6	71	27.9
Çalışan	200	65.4	183	72.1
Toplam	306	100.0	254	100.0

* Olguların 46 sında (%15.3) sanığın mesleği bilinmiyor. Ki-kare: 2.57, P= 0.11

118 olguda (% 38.6) olay 2 kişi arasında meydana gelirken, 182 olguda (% 59.4) olaya 2'den fazla kişinin katıldığı saptandı.

Tablo 6: Mağdurlarda cinse göre çalışma durumlarının dağılımı

Çalışma durumu	Erkek		Kadın		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Çalışmayan	55	22.1	51	89.5	106	34.6
Çalışan	194	77.9	6	10.5	200	65.4
Toplam	249	100.0	57	100.0	306	100.0

Ki-kare: 90.07, P < 0.001

Mağdurların %12.1'inin (47 kişi) olay sırasında alkollü olduğu saptanırken, sanıkların olay sırasında alkollü olup olmadığı konusunda sağlıklı bilgi edinilemedi.

Olguların % 7.8'inde ön rapor verildiği, % 92.2'sinde (276 olgu) kesin rapor verildiği, kesin rapor verilenlerin yalnızca % 2.9 unda (8 kişi) hayati tehlike olduğu, di-

Tablo 7: Sanıklarda cinse göre çalışma durumlarının dağılımı

Çalışma durumu	Erkek		Kadın		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Çalışmayan	46	20.3	25	89.3	71	27.9
Çalışan	180	79.7	3	10.7	183	72.1
Toplam	226	100.0	28	100.0	254	100.0

Fischerin ki karesi, P < 0.001

Tablo 8: Mağdur ve sanıkların doğdukları yerleşim birimine göre dağılımı

Yerleşim birimi*	Mağdur		Sanık	
	s	%	s	%
Köy- kasaba	142	46.3	108	45.6
İlçe	25	8.2	15	6.3
İl	139	45.5	114	48.1
Toplam	306	100.0	237	100.0

*6 olguda sanık yok, 63 olgunun doğum yeri bilinmiyor.
Ki-kare: 0.84, P= 0.66.

ğerlerinin çoğunlukla basit yaralar aldıkları saptandı.

Mağdurlardan alınan bilgilere göre olay nedenleri arasında ilk sırayı maddi konular almış, bunu hakaret ve alkollü olma izlemiştir. Kadın mağdurlarda olay nedeni en fazla ailevi geçimsizlik ve eşleri tarafından nedensiz olarak dövüldükleri iddiasıdır.

Tablo 9: Mağdurlara uygulanan etkili eylem sırasında sanığın kullandığı araç / araçların dağılımı

	Erkek		Kadın		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Künt travma*	111	44.6	29	50.9	140	46.7
Künt travma**	68	27.3	24	42.1	92	30.7
Silahlı	59	23.7	12	21.1	71	23.2

* araçsız (1'i ısırma), **araçlı, Ki-kare: 2.09, P= 0.35

Bazı olgularda birden fazla araç kullanılmış ya da hem araçsız hem de araçla travma uygulanmıştır.

Tablo 10: Mağdurlarda cinse göre olay yerlerinin dağılımı

Olay yeri	Erkek		Kadın		Toplam	
	s	%*	s	%	s	%
Ev dışı	136	54.6	12	21.0	148	48.3
Ev	56	22.5	40	70.2	96	31.4
İşyeri	34	13.7	4	7.0	38	12.4
Kahvehane vb.	23	9.2	1	1.8	24	7.9
Toplam	249	100.0	57	100.0	306	100.0

Tablo 11: Mağdur ve sanıkların yakınlıklarına göre dağılımı

Yakınlık derecesi	Erkek		Kadın		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Tanımayan	85	35.0	5	8.8	90	30.0
Akraba	43	17.7	21	36.8	64	21.3
Eş	4	1.6	16	28.1	20	6.7
Tanıdık	111	45.7	15	26.3	126	42.0
Toplam	243	100.0	57	100.0	300	100.0

TARTIŞMA

Çalışmamızda 20-29 yaş grubunun mağdur ve sanıklarda en büyük grubu oluşturduğu saptanmıştır. Sonuçlar genç nüfusun fazla olmasından çok, genç erişkin erkeklerde etkili eyleme yatkınlığın daha fazla olması ve toplumda daha atak ve etkin olmalarına bağlanmıştır. Ülkemizde 15- 44 yaş grubu, ülke nüfusunun % 43.23'ünü oluştururken (3) çalışmamızda et-

kili eylemde taraf olan mağdurların % 72.2'si, sanıkların % 81.3'ünün 20-49 yaş grubunda olduğu görülmüştür. 1989 yılında Sivas'ta yapılan benzer çalışmada 21-30 yaş grubunun ilk sırada olduğu, Güney Afrika'da yapılan iki ayrı çalışma ile Philadelphia'da yapılan çalışmalarda da etkili eyleme maruz kalanların en sık 20- 29 yaş arasında oldukları (5-6, 8), Şili Santiago'da yapılan 6 aylık bir çalışmada etkili eyleme maruz kalan mağdurların en büyük grubunu 15- 24 yaş arası erkeklerin oluşturduğu (7), Danimarka'da yapılan bir çalışmada 15-19 yaş grubu erkeklerin en sık etkili eyleme maruz kaldıkları (1) bildirilmiş olup, çalışmamızda elde edilen sonuçlar diğer çalışmalarla uyumlu bulunmuştur.

Ayrıca Şili'de ve Soweto'da yapılan çalışmalarda olguların % 3'ünü 14 yaş altı çocukların oluşturduğu bildirilmiştir (5, 7, 9). Bizde bu oran mağdurlarda % 2.6, sanıklarda % 1.3'tür. Bu da kişiler arası şiddet olgusunun çocukları da içerdiğini göstermektedir.

Cinsiyete göre değerlendirme yapıldığında, şiddete maruz kalanların % 81.3'ünün, şiddeti uygulayanların % 89.1'inin erkek olduğu saptanmıştır. Sonuçlar erkeklerin toplum içinde daha aktif rol oynamasına bağlanmıştır. Olguların çoğuna hemcinsleri tarafından etkili eylem uygulanmışsa da 1/5 gibi azımsanmayacak bir oranda farklı cinsler arasında etkili eylem gerçekleşmiştir. Eşler arası şiddetin bu oranı etkilediği düşünülmektedir. Bu konuda yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir; Şili'de olguların % 82'sinin (7), Danimarka'da % 70'inin (1) erkek olduğu, Johannesburg-Soweto'da erkek-kadın oranının 5.2 olduğu (6) bildirilmiştir.

Çalışmamızda mağdurların % 47.4'ü, sanıkların % 51.9'unun ilköğretim ve altında eğitim düzeyinin olduğu, bunu mağdurlarda % 32, sanıklarda %26.6 ile lise mezunlarının izlediği, mesleklere göre dağılım incelendiğinde mağdurların % 34.6'sı, sanıkların ise % 27.9'unun işsiz veya ev kadını olduğu saptandı. Şili'de erkeklerin % 56.3'ü, kadınların % 36.8'inin işsiz olduğu, olaya karışanların en büyük grubunu eğitimsiz kişilerin oluşturduğu bildirilmiştir (7). Kişilerin eğitim düzeyi ve ekonomik durumlarının sorunları çözme yöntemi olarak şiddete yönelmelerinde etken olduğu düşünülebilir.

Çalışmamızda etkili eylem sırasında mağdurların % 77.4'ünün künt travmaya maruz kaldığı (% 46.7'sinde araç kullanılmadığı, % 30.7'sinde araç kullanıldığı), % 23.2'sinin silahtan sayılan aletle yaralandığı saptanmıştır. Şili ve Danimarka'da da benzer sonuçlar alınmıştır. Şili'de vakaların % 76.2'sinin künt travma sonucu yaralandığı (7), Danimarka'da da erkeklerin % 65'inin, kadınların % 77'sinin künt travma sonucu yaralandığı (1), Johannesburg-Soweto'da ise farklı olarak kesici alet yaralarının en sık olduğu, oranın erkeklerde %52.2, kadınlarda %51.4 olduğu (5,6) bildirilmiştir.

Etkili eylemin meydana geldiği olay yerleri değerlendirildiğinde, erkeklerde % 54.6 oranında olayın ev dışı- yol veya sokakta meydana geldiği, kadınlarda ise % 70.2 oranında evde gerçekleştiği, topluma açık ve kapalı mekanların sadece % 7.9 oranında olduğu, bunların da çoğunun restaurant ve kahveler olduğu saptanmıştır. Johannesburg-Soweto'da olayların en çok il merkezinde meydana geldiği, erkeklerin % 49.5'inin en sık cadde veya sokakta, kadınların ise % 52.8'inin evde eş veya sevgilileri tarafından yaralandığı bildirilmiştir. Aynı bölgedeki başka bir çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir (5,6, 9).

Şili'de erkeklerin % 81'i, kadınların % 79'unda olay sokakta meydana gelmiş, burada yapılan çalışmada olguların çoğunda saldırganların polis memuru oldukları, erkek kurbanların % 6'sının polis merkezi- karakol veya ordu kışlalarında yaralandıkları, kadınların ise yalnızca % 8'inin evde yaralandıkları bildirilmiştir (7).

Danimarka'da ise erkeklerin % 30'u, kadınların % 11'inin restaurant ve benzeri yerlerde, kadınların % 45'inin evde tarvmaya maruz kaldığı bildirilmiştir(1).

Northeastern Ohio'da yapılan bir çalışmada da erkeklerin en çok okul veya işyerinde, oturdukları bölge dışında yaralandığı, kadınların ise evde ya da ev yakınlarındaki bir bölgede yaralandığı bildirilmiştir(10).

Erkekler için saldırganların ev dışı yaşamda daha etkin rol oynadığı, oysa kadınların evde çok daha fazla incitildikleri, bu sonucun yalnızca bizim toplumumuzda değil, incelenen diğer toplumlarda da aynı şekilde olduğu görülmektedir.

Olguların çoğunda (% 59.4) ikiden çok kişi olaya katılmıştır; bu yaralıların adli tıbbi muayenesi sırasında yara lokalizasyonları ve özelliklerinin titizlikle belirlenmesi gerektiğini açıkça göstermektedir.

Mağdur ve sanıkların yakınlık dereceleri incelendiğinde; erkeklerin % 34.2'si, kadınların % 5.8'inde tarafların önceden birbirini tanımadığı, erkeklerin % 17.2'si kadınların % 36.8'inin akrabalar tarafından yaralandığı, erkeklerin % 1.6'sı kadınların ise % 28.1'inin eşi tarafından yaralandığı saptanmıştır. Diğer çalışmalara bu açıdan bakıldığında Johannesburg-Soweto'da erkeklerin % 67.2'sinin yabancıların saldırısına uğradığı, kadınların ise % 37.9'unun eş veya sevgilileri tarafından yaralandığı (5, 9), Danimarka'da yapılan çalışmada da benzer şekilde erkeklerin % 62'sinin tanımadıkları kişiler tarafından yaralandığı bildirilmiştir (1). Sonuç olarak kadınların yüksek oranda akraba, eş ve tanıdıkları kişiler tarafından yaralandıkları, erkeklerin ise tanımadıkları kişiler tarafından yaralanma riskinin daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Çalışmamızda mağdurların % 12.1'inin olay sırasında alkollü olduğu saptanmıştır. Johannesburg- Soweto'da etkili eyleme maruz kalan erkeklerin % 39'unun, kadınların % 25'inin (5, 9), Danimarka'da ise erkeklerin % 44'ü, kadınların % 32'sinin olay sırasında alkol

ya da toksik madde kullandığı bildirilmiştir (1).

Olay nedenleri değerlendirildiğinde ilk sırayı madde konular alırken, bunu alkollü iken sataşma ve hakaret izlemiştir. Eşleri tarafından dövülen kadınlarda ailevi geçimsizliğin yanısıra, nedensiz olarak dövüldüğünü belirtenlerin sayısı az değildir. Johannesburg- Soweto'da erkeklerin % 23.7'sinin soygun sırasında, kadınların % 43.1'inin karşılarındaki kişiyi bir konuda ikna etmeye çalışırken etkili eyleme maruz kaldığı (5), Danimarka'da mağdurların büyük çoğunluğunun olayda kendi suçlarının olmadığını, olayın nedensiz olarak ya da ağız münakaşasını takiben meydana geldiğini belirttiği bildirilmiştir(1).

KAYNAKLAR

- 1- Breiting VB, Aalund O, Albrektsen SB, Danielsen L, Helwec- Larsen K, Jacobsen J, Kjaerulff H, Staugaard H, Thomsen JL. Injuries due to deliberate violence in areas of Denmark. I. The extent of violence, For. Sci. Int., 1989; 40: 183-9.
- 2- Katkıcı U, Örsal M, Özkök MS. C.Ü.T.F. Hastanesi'ne Başvuran Adli Olguların Özelliklerinin Araştırılması, C.Ü.T.F. Dergisi, 1993; 15 (1): 34-9.
- 3- Katkıcı U, Örsal M, Özkök MS. C.Ü.T.F. Hastanesi'ne etkili eylem sonucu yaralanarak başvuran adli olgular üzerine bir çalışma, C.Ü.T.F. Dergisi,1993;15 (3):160-2.
- 4- Alikışifoğlu K, Doğu E. Son değişiklikleriyle içtihatlı notlu Türk Ceza Kanunu - C.M.U.K. ve Polis Mevzuatı, 5. baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara, 1988.
- 5- Butchart A, Nell V, Yach D, Brown DSO, Anderson A, Radebe B, Johnson K. Epidemiology of non- fatal injuries due to external causes in Johannesburg- Soweto Part II. Incidence and determinants, Samj. Apr.1991;79 (20): 472-9.
- 6- Butchart A, Brown DSO. Non- fatal injuries due to interpersonal violence in Johannesburg - Soweto: Incidence, Determinants and Consequences, For. Sci. Int., Elsevier Scientific Publishers Ireland Ltd., 1991; 52: 35- 51.
- 7- Aalund O, Danielsen L, Sanhueza RO, Brown DSO. Injuries due to deliberate violence in Chile, Forensic Science International, Elsevier Scientific Publishers Ireland Ltd.,1990; 46: 189- 202.
- 8- Wishner AR, Schwarz DF, Grisso JA, Holmes JH, Sutton RL. Interpersonal Violence- Related Injuries in an African- American Community in Philadelphia, AJPH, November 1991; 81 (11): 1474- 6.
- 9- Butchart A, Nell V, Yach D, Johnson K, Radebe B. Epidemiology of non-fatal injuries due to external causes in Johannesburg - Soweto, Part I. Methodology and materials, Samj. , 20 Apr. 1991; 79: 466-71.
- 10- Fife D, Barancık JI, Chatterjee BF, Northeastern Ohio Trauma Study: II. Injury Rates by Age, Sex, and Cause, MS, AJPH May 1984;74 (5): 473-8.

Yazışma Adresi:

Uz.Dr.Yasemin Günay
Adli Tıp Kurumu Cerrahpaşa
İstanbul